

den Syvendes Halvbroder, Arveprins Frederik, sædvanlig kaldet »Pukkel-fritz«. Prins Kristian Frederik var omtrent ti Aar ældre end Karoline Amalie. Han havde allerede een Gang været gift med den mecklenburgske Prinsesse Charlotte, men da Forholdet imellem dem var meget daarligt, og ingen af Ægtefællerne var den anden tro, blev Ægteskabet ophævet. Prinsen, som endnu kun var i Tyverne, var ikke til Sinds at forblive ved at gaa ene gennem Livet, og da han hørte Tale om sin unge Kusines store Skønhed, Ynde og Elskværdighed, rejste han til Als for med egne Øjne at se hende. Han blev straks stærkt betaget af hende, men vilde dog ikke, dels paa Grund af hendes Ungdom, og dels paa Grund af sine egne Forhold, endnu udtale det afgørende Ord. Han skulde nemlig lige rejse til Norge, hvor Kong Frederik den Sjette havde gjort ham til Statholder.

(Fortsættes.)

Det svage Køn.

Skønt det egentlig forekommer mig at være lidt hensynsløst imod de øvrige Læsere af Bladet, maa jeg dog interessere dem Plads, siden det vilde interessere Fru Mariane Nielsen saa »uhyre« at høre min Mening om »det svage Køn«, naar jeg fik læst Bogen.

Nu har jeg læst den, og da jeg kom til Ende med den, brugte jeg nok et Ordsprog (Fruen faar tilgive mig min Forkærlighed for disse) »megen Skrigen, men kun lidt Uld«!

Altsaa! Jeg blev ikke forarget i den Forstand, Fru Mariane Nielsen sikkerlig forlanger det.

Enhver, der tidligere har læst noget af Gustav Wied, ved, hvilke Emner han fortrinsvis behandler, hvorfor da læse hans Produktioner, naar de kun bringer een Forargelse? Hvis jeg selv kun foragedes over hans Bøger, da skulde intet som helst faa mig til at læse dem.

Men der er een Ting til, Gustav Wied gør, foruden at forarge — han morer! Gjorde han ikke det, vilde der ikke være stor Fare ved hans Bøger.

Dog det skulde være et underligt Menneske, aldeles blottet for Humor, der ikke kunde more sig over det Sprog, han lader sin tyske Baroness tale, eller over den lille pudsig, halvt rørende »Fru Mimi«. Den sidste har for Resten tidligere staaet i »Tilskueren«, et Tidsskrift, der næppe kan beskyldes for kun at gaa »Forargelsens Veje«.

Altsaa Gustav Wied morer, og han bliver læst i alle Samfundslag lige fra Biskopper til langt nedefter, og saa længe han bliver det, kan han se til med et »Satyrsmil« — thi det skaffer ham en kærkommen Fortjeneste — formoder jeg! Jeg har en Hjemmelsmand som Pontoppidan at holde mig til for denne den »haardeste Anklage«! I »det ideale Hjem« siger han om Helten, at »takket være den Forargelse, hans Bog havde vakt, havde den skaffet ham en kærkommen Fortjeneste«! og han siger dette paa den roligste Maade; man mærker ikke det mindste til, at han finder denne Tendens skamløs.

Nu mener Fru Mariane Nielsen, at enhver Ven af sand Kunst bør »forarges højlig«! Hvad nytter det, saa længe I køber og nyder (eller om just ikke »nyder« saa konsumerer) denne forargelige Kunst? Mon jeg dog alligevel ikke har Ret i, at man kommer Forfatteren mere til Livs ved at »ignorere« den Slags Bøger? Nu kan imidlertid jeg »ignorere« til Dommedag, og Fru Mariane Nielsen »forarges« muligvis lige saa længe — det lidt ungdommelige Tilbud om at vove Hovedet vil jeg dog ikke annektere — uden at det vil gøre synderlig til eller fra, hvad vi to mener; eet er dog sikkert: havde Biskop Leunback ikke foragedes saadan over Bogen, at hans Forargelse havde givet sig Udslag i Pjecen

imod den, da vilde »det svage Køn« aldrig have opnaaet de mange Op-lag, den nu kan prale med.

Pastor Henry Larsen siger i sit Foredrag, om den nye Skønlitteratur, at Gustav Wied ikke bør taales i Dagligstuen hos anstændige Mennesker! Her faar Gustav Wied atter Brug for sit »Satyrsmil«; thi hvordan har Pastoren faaet Lejlighed til at læse Bogen, og hvordan fik Biskoppen den, og De Frue, og jeg? mon vi ikke har havt den i Dagligstuen? og jo tidligere den kom der, jo mere hæseblæsende ser det ud til, at faa vedkommende har været for at læse i Bogen.

Jo! Gustav Wied kommer i mange Dagligstuer — han bliver der muligvis ikke, men hvad bryder han sig om det! han er blevet købt, og han er blevet læst, han har naaet, hvad han vilde, og takket være »Forargelsen«, er han rimeligvis naaet langt ud over, hvad han turde haabe.

Imidlertid skal jeg gerne, som Fruen saa fint udtrykker sig, kalde mine »Hunde« hjem og udtrykke min Mening paa en anden Maade: Fordi Gustav Wied har kaldt denne sin Bog »det svage Køn«, er der aldeles ingen Grund til at tage dette som adresseret til alle Kvinder! Han viser, at der er forvorne Kvinder i alle Samfundslag, og at naar det gælder om at opnaa et eller andet, da er Kvinderne ingenlunde »svage«! Der er vist flere end Gustav Wied, der mener det samme. Men er Kvinderne ikke »svage«, naar det gælder om at opnaa noget daarligt, da er de det heller ikke, naar det gælder noget godt og smukt.

Lad os da vise os saa stærke, at Udtrykket »det svage Køn« ikke mere kan »ramme« os, selv om det kan naa os.

Eda.

Hermed maa vi slutte denne Diskussion.

Red.

Et Par Slutningsreplikker.

Fru Aggersborgs Artikel i dette Blads sidste Nummer frister mig paa mange Punkter til energiske Modsigelser — eller til i hvert Fald at kunne ønske en nærmere og mere indgaaende Debat. Men da Fruen nu væsentligst bevæger sig i den alleryderste Periferi af det Spørgsmaal, jeg beskæftigede mig med i »Samfundet«, nemlig de i egentligste Forstand hjemløse Kvinders Stilling, — og da jeg ikke ved, om »Kvinden og Samfundet« overhovedet ønsker at give Plads for en vidtløftig Drøftelse af det meget, Fru Aggersborg skriver om, skal jeg indskrænke mig til at bede om Rum for nogle enkelte Bemærkninger.

Paa det Punkt, hvor Fruen endnu erklærer Striden for standende, at »naar en Kvinde falder, synker hun dybere end Mændene plejer at gøre det, og at en falden Kvinde ikke saa let rejser sig igen som en falden Mand«, — ser jeg mig ikke i Stand til at overgive mig. Fruen ser i en saadan »Læresætning« ikke andet end en løs Paastand — jeg ved den grundet paa praktisk Erfaring hos de faa, der i det hele taget har givet sig af med Arbejdet mellem de ulykkeligst stillede Kvinder. Fru Aggersborgs »Læresætning«: »de konkrete Eksemplers Tal betyder intet« virker mere end forbløffende og afvæbner egentlig enhver Modsigelse. Rent bortset fra det for Fruen problematiske, at min Paastand overhovedet kunde belægges med konkrete Eksempler, maa det siges — og med en vis Forundring over, at det er nødvendigt at sige det — at al moderne Samfundsvidenskab bygger og ikke kan bygge paa andet end Statistiken, d. v. s. de konkrete Eksemplers Tal. De betyder kort sagt *alt*, hvor der er Tale om Løsningen af sociale Problemer.

Forøvrigt: Denne Strid er jo for saa vidt kun en Strid om Keiserens Skæg. Paastanden betyder ingenlunde noget væsentligt for mig; den løb med ganske en passant. I det væsentlige er Fru Aggersborg og jeg dog enige: der bør gøres noget for de hjemløse Kvinder — det betyder i mange Tilfælde ogsaa faldne Kvinder.

Og vi kan ogsaa godt enes om, at Kampen for de hjemløse Kvinder i mange Retninger maa blive en Kamp mod Prostitutionen. Derimod er jeg ikke sikker paa, at denne Kamp føres hensigtsmæssigt ved helt eller delvist at forsvare de Kvinder, der falder i Sædelighedspolitiet's Garn. Jeg kan med min bedste Vilje ikke finde synderligt meget af den »ganske anden fine Natur«, Fruen skriver om, hos de prostituerede Kvinder. Er det lastværdigt, at en Mand køber en Kvinde for at tilfredsstille sin Lidenskab eller — enfin! — »dyrsk Lyst«, saa er det hundrede Gange mere lastværdigt at stykke sit eget Legeme ud i Portioner a 1 Krone eller lidt mere. Hos Kvinder, der gør det, kan jeg i det højeste kun finde meget svage Reminiscenser af den »fine Natur«. Jeg hævder bestemt: det hører til *Undtagelserne*, at en Kvinde, hvis Finfølelse ikke er grundigt lagt øde, bliver indskrevet som prostitueret. *Tvangsindlæggelse* kan jo, som bekendt, ikke finde Sted mere — i hvert Fald ikke direkte.

Disse er kun nogle ganske enkelte af de Indvendinger, jeg kunde ønske at rette mod Fru Aggersborgs Artikler. Og dog tror jeg, at vore Bestræbelser løber sammen i Maalet.

Endnu kun een Bemærkning:

Fruen antyder i Begyndelsen af sin sidste Artikel, at det, jeg skrev i »Samfundet« skulde have været medvirkende til, at Arbejdet for at skaffe de hjemløse Kvinder et Herberge var blevet sat i Gang. Jeg tør ikke smigre mig hermed. Planen om et saadant Herberge havde — for Resten uden at jeg vidste det — været oppe, længe før min Artikel blev til.

Løvrigt mener jeg — for at slutte med et nogenlunde skisk Citat — at alle bør støtte det projekterede Kvindeherberge.

Filantrop.

Social-Demokratens

N. B.

og Fabriksloven.

I Social-Demokraten for 12. Marts findes en Artikel, som ved sin indirekte Veltalenhed er særlig god til at faa Forstand af.

Det bekendte Mærke N. B. giver her Kvindesagskvinderne en moderlig Formaning til »ikke at beruse sig for stærkt i den Lykke, de har gjort«, da Grunden til, at de er gaaet af med Sejren, er at søge deri, at »de har tjent Reaktionen«. Heraf lærer vi altsaa, at det er Kvindesagskvindernes Fortjeneste, at Folketinget har modificeret det Bramsenske Lovforslag.

De to store Møder forrige Vinter skal dog have været uden Indflydelse. For Dansk Kvindesamfunds Møde var de arbejdende Kvinder ganske uden Deltagelse, i Følge N. B. og Fremskridtsforeningens »blev den fuldstændigste Fiasko.«

Naar Kvindesagskvinderne alligevel, i Følge N. B., skal have haft en bestemmende Indflydelse paa Sagens Gang, saa maa dette altsaa skyldes dette Blad og den Forfatterinde, som skrev i Dagspressen. Det er for disse, det gælder at vogte sig for at »beruse sig«.

Vi kan selvfølgelig kun svare for os selv, og med Hensyn til Beruselsen behøver vi blot at henvise til den objektive Maade, hvorpaa vi har omtalt det foreliggende Resultat.* Men Sagen selv, saadan som den er fremstillet af N. B., maa vi se lidt nærmere paa.

Sejren skyldes, siger N. B., en dobbelt Indflydelse: over Folketinget og over de arbejdende Kvinder.

Over det høje Folketing synes Sejren at have været let, »thi«, siger N. B., »intet er rimeligere, end at Bourgeoisiet's Mænd og Kvinder finder hinanden i Modstand mod Beskyttelsen af den arbejdende Kvinde.« Men ogsaa de arbejdende Kvinder har ladet sig paavirke til at indsende til Rigsdagen en Resolution, der manglede den fornødne socialdemokratiske Klarhed.

*) Se Fabrikslovsudvalgets Betænkning i Nr. 10 og 11.

Virkelig! Vi er overmaade smigrede over, at man tillægger vort Ord saa stor Vægt baade paa de høje Steder og i de brede Lag. Vi har dog Selvkritik nok til ikke at lade os det stige til Hovedet. Vi ser mere nøgternt paa Sagen. Vi har kun været den raabende Røst, der vakte Spørgsmaalet til Liv. Uden »Kvinden og Samfundet« vilde begge de omstridte Paragraffer rimeligvis være gaaet igennem glat væk (som det gik i Sverige forrige Aar, hvor Kvinderne kom for sent med deres Protest); men at dette ikke skete, beroede dog kun i første Haand paa os. Hovedsagen var, at vort Vækkelsesraab gav Genlyd i en selvstændigt tænkende kvindelig Arbejdsstand, som var moden nok til at tage Sagen i sine egne Hænder. Vore arbejdende Søstre har her vist, at de hverken behøver mandligt eller kvindeligt Formynderskab, at de godt kan staa paa egne Ben, og at de paa ingen Maade fortjener af N. B. at sammenstilles med *Molboerne*.

Vi synes unægtelig, at den Sammenstilling var lidt vel grov, selv om vi kan forstaa, hvordan Hidsigheden i et ubevogtet Øjeblik kan løbe af med En. Vi er ikke blinde for, hvor tungt det maa være for den, der saa gerne vil være de arbejdende Kvinders Formynder, nu at se, hvorledes Barnet er bleven voksen og kan bestemme for sig selv.

At den ufattelige er sket — at de arbejdende Kvinder har hørt Advarslen fra de forkætrede Kvindesagskvinder og fundet, at der var noget deri — tvinger N. B. til at indrømme, at der virkelig dog eksisterer Sager, som Kvinder af alle Klasser kan samles om, nemlig Striden mod Prostitutionen og Kampen for Valgretten. Men disse Sager regnes af N. B. for intet. De fejles til Side for at proklamere »det uoverstigelige Svælg imellem Klasserne«, som synes at være N. B.s Opgave at faa uddybet saa vidt muligt. Den, som i den Grad kan undervurdere disse store Spørgsmaals Betydning, burde dog ikke have Lov at tale paa Kvindesamfundets Vegne.

For den Lettelse for den trængende Barselkvinde, som det omredigerede Lovforslag stiller i Udsigt, har N. B. ikke et Ord. Vi maa altsaa have Lov til at antage, at denne Lettelse, for hvilken »Kvinden og Samfundet« særlig har gjort sig til Talsmand, maa henregnes til »Reaktionens« Bedrifter. Mon N. B. i Partiets Interesse virkelig kan have ønsket § 7 tilbage i sin oprindelige, uretfærdige og ubarmhjertige Form?

Til Slut blot en Henstilling til N. B.! Mon der ikke kunde findes en anden Maade at uskadeliggøre sine Modstandere paa end at mistænkeliggøre deres Beveggunde, end at trække op med »Reaktionen«. Det er saa fortærsket, saa banalt evig og altid at lire denne Vise af, at den Kampmaade ganske har tabt sin Kraft. Der maa lidt nyt og vægtigere til!

M. A.

Dansk Kvindesamfund.

Københavnskredsens Klubaften i Mandags var meget vellykket. Professorinde Lunds Foredrag om Kapitalens og Økonomiens Betydning i Kvindebevægelsens fremtidige Udvikling indeholdt mange træffende Sandheder og nye Tanker.

Taleren erindrede om, med hvilken rivende Fart Udviklingen i Kvindebevægelsen er foregaaet siden Kvindernes Udstilling. Dens Art er bleven hovedsagelig praktisk. Det ene Foretagelse startes efter det andet — snart filantropisk, snart økonomisk. Farligt er det at sammenblande disse to Arter, at starte Foretagender, der ikke direkte udspringer af Samfundstrang, men fostres enten af blind Arbejdsiver eller Ærgerrighed. I Stedet for at gavne vil disse bringe usund Konkurrence, Fortjeneste paa urette Hænder eller yderligere vanskeliggøre de økonomiske Forhold ved at sætte Arbejdet ned for den virkelige Arbejder.